

Otillåten egendom och hot inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tillstyrker Socialstyrelsens författningsförslag om vårdgivares möjligheter att besluta om allmän kontroll av försändelser, vid samtliga säkerhetsnivåer, och allmän inpasseringskontroll vid säkerhetsnivå 3 inom den slutna rättspsykiatriska vården.

Allmän kontroll av försändelser

Socialstyrelsen föreslår att vårdgivare ska ges möjlighet att kunna besluta om att inkommande försändelser ska få kontrolleras om det är nödvändigt för att säkerheten ska kunna upprätthållas vid en sjukvårdsinrättning eller avdelning för slutna rättspsykiatrisk vård (allmän kontroll av försändelser). Syftet med kontrollen ska vara att söka efter egendom som en patient inte får inneha enligt lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Skriftliga meddelanden får inte granskas. Ett undantag från den allmänna kontrollen ska gälla försändelser från en svensk myndighet, advokat, patientens offentliga biträde eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda, om det inte finns anledning att anta att uppgiften om avsändare av en sådan försändelse är oriktig. Den allmänna kontrollen ska ske skyndsamt och genom användande av röntgenutrustning eller annan liknande anordning. För att en misstänkt försändelse ska få öppnas och otillåten egendom omhändertaras krävs ett beslut av chefsöverläkare. Vårdgivarens beslut om att införa en allmän kontroll av försändelser ska inte kunna överklagas.

Förbundets ställningstagande

SKL delar Socialstyrelsens bedömning att det inom den rättspsykiatriska vården bör finnas en generell möjlighet för vårdgivare att besluta att kontrollera om inkommande försändelser innehåller otillåten egendom om det är nödvändigt för att upprätthålla säkerheten vid vårdinrättningen eller avdelningen. Förbundet anser att åtgärden är proportionerlig i förhållande till syftet att upprätthålla säkerheten inom den slutna rättspsykiatriska vården. Rättspsykiatriska vårdinrättningar har länge påpekat behovet av en sådan allmän kontroll samt framfört att det utifrån gällande rätt inte går att identifiera vilka försändelser som kan innehålla otillåten egendom. SKL anser vidare att förslagen att undanta skriftliga meddelanden och myndighetspost, kraven på skyndsamt handläggning och att röntgenutrustning eller liknande ska användas samt kraven

på att öppnande av försändelse och omhändertagande av otillåten egendom måste föregås av beslut av chefsöverläkare, är väl avvägda.

Allmän inpasseringskontroll på säkerhetsnivå 3

Socialstyrelsen föreslår att vårdgivare ska ges möjlighet att besluta om allmän inpasseringskontroll på säkerhetsnivå 3 inom den rättspsykiatriska vården. Förutsättningarna för och syftet med kontrollen ska vara samma som dem som gäller på säkerhetsnivå 1 och 2. Införandet av en allmän inpasseringskontroll får endast ske om det åtföljs av en utvärdering av kontrollens konsekvenser för vårdmiljön i bred bemärkelse, såsom vårdrelationen och patientens möjligheter till rehabilitering och helst även om införandet medför en säkrare miljö och färre tvångsåtgärder.

Förbundets ställningstagande

SKL tillstyrker förslaget och delar Socialstyrelsens bedömning att en allmän inpasseringskontroll står i rimlig proportion till syftet att upprätthålla en säker vård. Att vårdgivare ges möjlighet att besluta om en allmän inpasseringskontroll även på säkerhetsnivå 3 skulle öka verksamhetens förutsättningar att motverka och förhindra nu föreliggande problem med införsel av otillåtna föremål, såsom knivar, rakblad och narkotika, och därmed även gynna möjligheterna att upprätthålla en trygg och säker vård. SKL vill emellertid påpeka att det finns rättspsykiatriska vårdinrättningar med säkerhetsnivå 3 som även vårdar LPT-patienter, dvs. patienter som vårdas med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård. Förbundet önskar därför ett förtydligande av att möjligheten för en vårdgivare att besluta om allmän inpasseringskontroll även omfattar sådana rättspsykiatriska vårdinrättningar.

Otillåten egendom – vård enligt LPT

I rapporten tar Socialstyrelsen ställning till om det bör införas möjligheter till en allmän kontroll av försändelser på vårdinrättningar och avdelningar där det bedrivs vård enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och en allmän inpasseringskontroll på säkerhetsnivå 3 inom den psykiatriska tvångsvården. Socialstyrelsens slutsats är att dessa åtgärder inte är proportionerliga i förhållande till syftet att upprätthålla en säker vård.

Förbundets ställningstagande

SKL delar Socialstyrelsens bedömning att det mot bakgrund av vad som framkommit i utredningen inte är proportionerligt att införa en möjlighet för vårdgivaren att besluta om vare sig en allmän kontroll av försändelser eller en allmän inpasseringskontroll. När det gäller en allmän inpasseringskontroll vill förbundet dock understryka att det kan behöva göras nya överväganden i denna fråga, bl.a. med anledning av resultaten av den utvärdering av allmän inpasseringskontroll på säkerhetsnivå 3 som föreslås för den rättspsykiatriska vården. Dessutom anser SKL att det av utredningen har framkommit skäl för att denna fråga i så fall bör utredas samlat för all heldygnsvård, dvs. inte bara för den psykiatriska tvångsvården.

Hot och straffbelagda gärningar – vård enligt LPT och LRV

I rapporten resonerar Socialstyrelsen kring behovet av och möjligheten att införa åtgärder som ytterligare begränsar patienters möjlighet att använda elektroniska kommunikationstjänster eller skicka försändelser i syfte att förhindra att patienter hotar eller företar straffbelagda gärningar mot personer utanför vårdinrättningen. Socialstyrelsens bedömning är att det saknas tillräckliga skäl för att införa sådana ytterligare begränsningar.

Förbundets ställningstagande

SKL konstaterar att det redan enligt nu gällande rätt finns vissa möjligheter att begränsa patienters möjligheter att använda elektroniska kommunikationstjänster och att skicka försändelser i syfte att hota eller företa straffbelagda gärningar mot personer utanför vårdinrättningen. Förbundet delar Socialstyrelsens bedömning att det i dagsläget inte har framkommit tillräckligt starka skäl för att införa ytterligare begränsningar i dessa delar.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande